

GARBA

Ex-libris original d'En Modest de Casademunt.

SUMARI: Paisatges espirituals. Del temps, per Oriflana. — L'Angelus, per Josep Cardona, pure. — La geografia i la llengua catalana, per Francesc Pujols. — Rondallística educativa, per Francesc Flos i Calcat. — Les Verges de la nit, per Ramon Ribera. — Res no és mesquí..., per J. Salvat-Papasseit. — A la donzella del tranvia, per Josep Carner i Ribalta. — Els Ex-libris d'En Modest de Casademunt. — Contes de la vora del foc. El Pare Barba de Còrnum, per S. Sabater Oliver. — Bibliografia, per Esteve Serra.

PAISATGES ESPIRITUALS

DEL TEMPS

Aviu no sabríem escriure d'altra cosa, perquè l'impressió del temps ens ha estat avui fortament punyidora. La literatura d'emocions sempre conté una inequivoca condició de vitalitat perquè no és sinó una reproducció matisada de la Natura. Dies enrera llegírem un àtic comentari, ple de metzina d'ironia, estranyant el fet que després d'unes pluges persistents ningú no hagués retret, estampant-los, uns versos de Verlaine que tots sabem. Aquell comentari ens féu una mica de pena per l'especulació pràctica que entranyava i, també, perquè no es reconeixia com, àdhuc sense escriure al marge dels dies i de les coses, les ànimes també poden modular els versos dels poetes. Però, en fi, avui, alliberats dels nostres abrigalls, ens hem trobat submergits en un resplendent dia de primavera, i això és el que volem consignar, que al matí l'aire era ple de promences, el jardí era tot un esmalt de llàgrimes de rou, l'emparrat ostentava uns botons d'esmeragda i en el roser tres roses-rosa hi eren esclatades ardidament. Unes noies de vestits clars, en saludar-nos ho han fet amb un somriure beat, i no hem pogut evitar d'aturar-nos vora el mur d'un pensionat d'on sortia una delitosa fressa de mainada, les finestres obertes i les parets exhornades per uns enraïmats de flors de color morat: les veus en l'esbarjo eren clares i sonores i del fons es percebien uns fonaments melancònics acords d'un harmonium invisible. I després de la primera impressió matinal el nostre petit món ha devingut canviat, que per tot hi havem albirat un imperatiu de primavera. I és per això que avui la nostra ànima és tota commosa i canta un himne nupcial, bo i sentint un apregonat sentiment per una dona-mare que ens és coneguda i que mai encara no ha estat besada per l'espòs.

ORIFLAMA.

L' ANGELUS

Entri al Museu.

Davant del quadre del Beat Angèlic, hauria flectat genolls al veure que tan gentilmente ho feia l'arcàngel Gabriel, al saludar amb un ram de lliris a la mà, a la santa Verge.

Entre la polsina d'or que feia visible un raig de sol que venia d'una vitralla, em semblà que hi voleiava l'ànima de l'artista.

El llenç envellit pel temps se'm tornava més clar a l'esguard i, dins el silenci que m'embaumava en la llarga sala del Museu, restava extasiat per l'harmonia del quadre que em feia sentir: *Ave Maria, plena de gràcia*.

Sortia del Museu, servant l'impressió d'aquella pintura emotiva i evocava el record de poetes i artistes que s'han inspirat, com el Beat Angèlic, en Madona Verge.

Tocaven les dotze. Del vell campanar rajaven acompassadament tres batallades.

Mai a mig jorn m'havia parlat tant al cor l'*Ave Maria*.

Talment m'apareixia veure a l'Arcàngel Gabriel com entrava, radiant de llum, per la o envidriada de l'antiga església que a la vora hi havia; i també al Beat Angèlic, seguint el seu vol, amb una paleta a la mà per a traslladar a la tela els colors que, a la salutació angèlica, eixien de la cara de la Verge.

I em plavia fer esment de l'*Angelus* del matí que havia sentit tocar, mantes vegades a muntanya, confonent-se la veu argentina del cloquer amb els bels de les ovelles i el mugir dels bous i amb el soroll de les eines del mas; alternant aquells tres tocs, de punta d'aurora, amb la primera oració de la llar.

No sé si el Beat Angèlic s'inspirà en l'*Angelus* del matí o en el del capvespre; però sí que a l'hora que comencen a papellejar estels a l'espai i els camperols, venint del treball, tornen a les masies, oh! en aquella hora misteriosa i quieta, sentir, anant de camí, la campana de l'oració vespertina, és sentir com la natura s'aguantava el respir per a escoltar el *Déu vos salve Maria plena de gràcia, beneïta sou entre totes les dones*, mentre sembla veure's al fons dels celatges ponentins a l'Arcàngel Gabriel, vestit amb robes de cel, caigudes ses ales, com cansat de tant volar, i amb un genoll posat en terra davant la santa Verge qui va estenent son mantell per l'infinit espai. L'*Angelus* sembla unir, com una flor a altra flor, la idea de la Mare-Verge amb la idea del ser que ens va animar amb la sang de les seves venes i ens va nodrir amb el nèctar dels seus pits i ens va guardar com pollets al niu, davall les amoroses ales de son amor maternal. D'aquí el que ens sembli que també la nostra mare siga verge, perquè el primer pensament ens la presenta tal com la voldriem: besant-se en ella la puresa i la fecunditat.

Perxò el dogma de la Mare-Verge s'imposa, tant perquè el sent el cor, com perquè l'ensenya la fe. I si tota la natura apareix commoguda al toc de l'*Angelus*, és perquè, com fills de mare que som, no podem menys que sentir joia immensa a l'ésser saludada la Mare de tots amb l'*Ave Maria*.

El Beat Angèlic no ens hauria llegat tan bell quadre si no fós així, ni el toc de l'*Angelus* parlaria tan dolçament com ara al cor dels cristians.

JOSEP CARDONA, PVRE.

LA GEOGRAFIA I LA NOSTRA LLENGUA

Si la situació geogràfica de Catalunya, posada entre França, Itàlia i la resta d'Espanya, que la volten per tots quatre costats, per sota i per sobre, a dreta i esquerra, encara que hi hagi el mar, es pot conèixer i determinar en tot, com per exemple en el dret que a casa nostra participa en gran manera del classicisme romà i del gòtic del dret francès i castellà i com en la poca o molta música que tenim a Catalunya, que és la sardana, que està posada entre l'equilibri italià de la melodia i el ritme, i la dominació del ritme marcat de la música espanyola pròpiament dita, no hi ha res com la llengua que parlem per marcar d'una manera justa el grau intermedi entre França i Espanya, perquè si a França les paraules són plenes d'ombra i de boira com totes les coses que vénen del cantó del Nord i a Espanya en la llengua castellana són més clares que el sol que ens il·lumina perquè no hi toca ni una gota d'ombra ni un alè de boira, llueixen en la boca del que les diu com la blancor de les dents, a Catalunya tenim aquesta mateixa claror que ens surt de la boca com la claror del migdia, neta i pelada com un palet de riera que relisca per la llengua, calmada de tant en tant per l'ombra de la tarda com l'ombra de l'ala del barret damunt del front del que va pel sol perquè, entre les vocals clares que ens omplen la boca de claror, de tant en tant n'hi posem una de mig fosca, que no arriba mai a ser muda com certes i determinades vocals franceses que es queden a la boca del que enraona com les lletres que es queden al tinter del que escriu, i així tenim que, si, per exemple, i, posem per cas, els francesos diuen *flam-*

me, amagant la *a* entre les quatre consonants que hi posen com si l'amaguessin a la gola que és fosca com una cova i esfuïmen la *e* que es fon en l'aire i s'esvaeix com l'alè, i els castellans diuen *llama*, amb totes les lletres obrint les dues *as* com un balcó de bat a bat, perquè hi entri tota la claror del dia, els catalans, que en tot fem ni la teva ni la meva, diem *flama*, obrint la primera *a* com els castellans que se n'omplen la boca i tancant la segona com la *a* de la *flamme* dels francesos, que amb la flama a la boca tot just en deixen sortir una guspira de resplendor que quasi no es veu; al revés dels castellans que la fan sortir tota com si treguessin foc pels queixals mentre els catalans, posats al mig per la mateixa geografia de la terra, només en deixem sortir mitja que l'una meitat surt a fora i l'altra se'n queda a dintre perquè no es perdi tot, sent del cas fer avinent pels que no ho sàpiguen, que com més ens acostem a França, com al Rosselló, les vocals catalanes cada vegada són més fosques, com si el sol s'hi pongués, com més ens acostem a la resta d'Espanya, com a València o al cantó de Lleyda, són més clares, com si hi sortís el sol, i per això a Barcelona que és a mig camí, el punt precís que tenim l'honor de fer veure nosaltres, és allí on és més clar i més marcat, perquè si les paraules de la llengua castellana són reblades amb raigs de claror, més durs que el diamant i les paraules franceses són foses amb ombra i boira, les nostres paraules són fetes i pastades amb ombra i claror com les estrelles.

FRANCESC PUJOLS.

RONDALLÍSTICA EDUCATIVA

EL POLLET I LA GUILLA

Heus aquí que una vegada un pollet molt imprudent, desobeïnt a la seva mare, se n'anava lluny del galliner sense fer cas dels renys de la pobra gallina que en va sempre es queixava.

—Si la guilla l'atrapa — deia la bona gallina — a ben segur que el matarà.—

I la guilla el va trobar.

—Hola, senyor pollet. Quina alegria tinc de veure'l. ¿A què és deguda la sort d'haver-lo trobat?

—Res, feia bon sol i he volgut sortir de casa amb tot i la por de la meva mare que sempre voldria tenir-me engarjolat.

—Bé, molt bé ha fet vostè en sortir: perquè sense vostè jo m'hauria quedat sense esmorzar.—

I tirant-se-li a sobre se'l va menjar en el temps de dir «Jesús».

Nois i noies: Tingueu-ho en compte que la desobediència sempre troba el seu càstic.

EL NAP I LA CEBA

Era d'hivern. El nap, pobret, estava despullat i patia molt de fret. Tot tremolant, va dir a la ceba:

—Germana meva, deixa'm per caritat un dels teus tels per a abrigar-me del gel.—

La ceba s'estava tota repapada entre les seves fulles i no n'hi va volguer donar cap, i li diu:

—Ara no puc. Espera't fins a demà.—

Va arribar l'endemà, però també arribà el cuiner i agafant naps i cebes els arrenca i els posa a coure.

No espereu mai demà per a fer un bé. ¿És per ventura nostre el demà?

QUI TOT HO VOL...

El goç d'un caçador que va aixecar dues llebres d'un cop, va empenyar-se en seguir un troç a l'una i un troç a l'altra.

Però corrent d'aquí i d'allà, totes dues se li varen escapar.

Allavors, tot amoïnat, amb la cua entre les cames, se'n va al costat del seu amo i aquest li diu:

—T'està bé, per tanoca. El qui tot ho vol, tot ho perd. Apren.

SINCERITAT

Un poeta escocès refereix la història d'una noia que era l'ídol de quantes persones la coneixien.

Havent-li un dia algú preguntat:

—¿En què consisteix que tothom te vol tant?

—Jo crec,—féu la noia,—que és perquè jo també estimo tant a tothom.—

És ben veritat. Estimeu, doncs, i sereu estimats.

ELS RESSAGATS

Deia un calmos pessimista:

—Hi han persones que es donen el gust de menjar taronges i jo tinc la malastrugança de rrelliscar amb la pell que sense cap mirament llencen per l'acera.—

I li respon un actiu optimista:

—Això ho fa perquè tu vas darrera d'ells. Procura sempre anar al davant i tu colliràs i menjaràs les taronges, i la pell serà pels ressagats.

Tot lo que puguis fer avui, no esperis a demà.

LA IRA

La Marieta va olorar un dia una rosa fresca i flairosa tan tost oberta. Però una abella, tapada pel fullam, va sortir de sobte i li va picar el cap del nas.

La xicota va fer un gros crit, i després, cega d'ira, agafa un grapat de terra i la va rebatre amb fúria contra el rusc, que era molt a la vora.

Allavors, les abelles irritades, es llençaren totes d'un plegat sobre la noia. I la cara de l'enfurismada Marieta tot seguit es va inflar, tant, que semblava la lluna al ple.

Penseu sempre que la ira és mala consellera.

LA CIGALA I EL GRILL

Heus aquí que una cigala després de cantar tot el sant dia, va fer silenci.

Allavors es posa a cantar el grill entre l'herba, i la cigala li diu :

—No siguis tan amoïnós. ¿Vols callar?

—I tu, intolerant. ¿No he suportat fins ara la teva mortificant cantarella? Apa, doncs, aguanta tu ara el meu ric... ric... —

La tolerància és una gran virtut per a viure com cal en societat.

UN XERRAIRE

Era un subjecte quelcom ric, però que pecava de molt xerraire i de tenir ben pocs modos. Tant i tant atabalava amb la seva xerrameca, que en certa ocasió se li presentà un subjecte el qual li digué :

—Company, voleu un bon consell?

—Digueu.

—Doncs, poseu-vos l'or a la boca i fiqueu la vostra llengua a la vostra bossa. Val més parlar poc i bé.

BEN XÀFAT

Una vegada un home que es creia ser graciós en tot, es burlava d'un savi per lo grosses que tenia les orelles.

—És veritat, — va contestar el savi, — que jo tinc les orelles molt grosses per a home : però vós heu de confessar que les teniu massa petites per a ase. —

Sempre les burles fan com les processons.

FRANCESC FLOS I CALCAT.

De la conferència que donà el conegut pedagog al Centre Català, el dia 19 de març prop-passat.

LES VERGES DE LA NIT

(IMPRESSIONS DE BOIRA BAIXA)

EL JOVE. De on veniu, oh Verges, així esbojarrades ?

LES VERGES. Venim de les muntanyes inconegudes. Des de la nostra naixença, una força poderosa fa deambular-nos per la terra, i per allà on passem hi neix l'alegria i la festa.

EL JOVE. I qui són ?

LES VERGES. Som les Verges de la nit : l'Amor que passa !

EL JOVE. Oh, l'Amor; jo us beneixo !

LES VERGES. En nostres llavis la rialla sempre hi esclata fresca i oferim pròdigament l'estridència dels nostres somriures i la lluminació serena de les nostres mirades. Tu, Jove, que vius enamorat bojament de la donzella encara inconeguda, frueix els efluvis que portem en aquesta nit plaenta; frueix la felicitat d'aquesta hora, recollint una guspira de l'Amor que passa...

EL JOVE. El meu esperit, al primer moment de veure-us, s'ha identificat amb vosaltres. Jo us beneixo !

LES VERGES. Al fer-se dia ja no les desitjaràs a les Verges; la llum desvaneixrà l'ardència de la passió teva.

EL JOVE. Són un somni, doncs ?

LES VERGES. Som l'Amor que passa... Nosaltres desvetllem a les joventuts que dormen en la indiferència i en el desconeixement dels plaers del món. Som les Verges de la nit! Som l'amor que passa!

EL JOVE. Si l'Amor són vosaltres i amb vosaltres hi troba recolliment l'ànima, obriu els braços i ompliu-me d'abraçades fins a confondre'm. Volgueu apagar amb la vostra frescor, tota l'ardència

dels meus llavis no acostumats a besar. Calmeu el desig de l'ànima bojament enamorada i assereneu-me amb clarors noves i amb un somriure franc.

LES VERGES. Vina amb nosaltres, Jove enamorat. Amb tu no sentirem la buidor als braços, ni els llavis restaran muts. Amb tu, la Vida serà més plaenta que un somni lleu i la trobarem menys indefinible. El nostre curt reposament serà més dolç i la caminada, insegura dessota la blava volta, tindrà una suprema beatitud i, grogues del sol, atravessarem les muntanyes i els mars. El teu front esdevindrà ple de lluïssors morenques; tos ulls esdevindran blaus en la nit i negres en el dia. Tu reposaràs sempre entre nosaltres, esbullant-nos les llargues cabelleres; tu obiraràs l'espectacle sublim de Natura i la immensitat de les regions serenes.

EL JOVE. Oh, quin goig reposar així la meva testa damunt dels vostres pits gonflosos! Amb vosaltres tota ànima es retorna com un ocellot a dintre la pitrera. Jo us trobo franques com la mà ben oberta, i a cada gest despreneu una olor ubriagadora, una olor de carn sens màcula... Oh, qui pogués quedar-s'hi adormit per sempre entremig de vosaltres!... Vosaltres serieu la llum i l'ànima del meu somni!...

LES VERGES. Iguals són els nostres desitjos, Jove enamorat de la Bellesa!... Iguals són els nostres volers, Jove enamorat de les coses inconegudes! Mes, al fer-se dia, a l'enlluernar tos ulls els raigs primicers, fugiràs de nosaltres com

d'una cosa fetillada, car sols ens voldràs a les nits, quan es veuen els estels que titil·len i semblen apropar-se més a la terra.

EL JOVE. No, Verges, no; en les hores solemnioses, davall d'un cel arborat, la meua ànima mantindrà els mateixos desitjos, sense deixar-vos els braços solitaris. Jo viuré sempre per vosaltres... Jo us beneixo!

LES VERGES. Som l'Amor que passa...

EL JOVE. Són l'Amor que passa per a recollir a la joventut amorosa.

LES VERGES. Per a desvetllar solament als cors que encara dormen.

EL JOVE. I res més?

LES VERGES. Segueix-nos amb la mirada.

EL JOVE. I deixeu de besar-me el front? I desenllaceu els vostres braços? Oh,

Verges que heveu arborat la flama i heveu rosat el meu rostre de petons!

LES VERGES. Adéu, Jove enamorat! En la agonia de la nit, esbullem les llargues cabelleres.

EL JOVE. Oh, jo us vull!...

LES VERGES. La claror ja apunta. Adéu!...

EL JOVE. Heu sigut una visió!

LES VERGES. Som les Verges de la nit portades per la boira baixa... La nostra caminada, indefinible, despertarà joventuts futures. En altres terres, quan la llum que ara neix s'extingirà, reposarem vagaroses...

EL JOVE. Oh, visió, com t'estimo ara que em deixes!

LES VERGES. Adéu, Jove enamorat, adéu!

EL JOVE. Vosaltres aneu als cims; jo em quedo en la terra baixa!

RAMON RIBERA.

RES NO ÉS MESQUÍ...

Res no és mesquí
ni cap hora és isarda,
ni és fosca la ventura de la nit.
I la rosada és clara
que el sol surt i s'ull pren
i té delit del bany:
que s'emmiralla el llet de tota cosa feta.

Res no és mesquí,
i tot ric com el vi i la galta colrada.
I l'onada del mar sempre riu.
Primavera d'hivern—Primavera d'estiu.
I tot és Primavera:
I tota fulla verda eternament.

Res no és mesquí,
perquè els dies no passen;
i no arriba la mort ni si l'heu demanada.
I si l'heu demanada us dissimula un clot
perquè per tornà a néixer necessitem morir.
I no som mai un plor
sinó un somriure fi
que es dispersa com grills de taronja.

Res no és mesquí
perquè la cançó canta en cada bri de cosa.
—Avui, demà i ahir
s'esfullarà una rosa
i a la verge més jove li vindrà llet al pit.

J. SALVAT-PAPASSEIT.

A LA DONZELLA DEL TRANVIA

*Quina primaveral rebequeria,
donzella de l'ull blau, us ha portat
dins la mesquina tanca del tranvia,
esquerp i cridaner, i al meu costat ?*

*I qui sôu, la dolça inconeguda,
dintre l'ignota vida de ciutat,
vós, que serveu dintre ma boca muda
la clara dita d'un secret rosat ?*

*Quina donzella sôu dintre la cleda
d'aqueix poble de gaudis encisers :
si fóreu la del cor pres en tenebra ?
si fóreu la dels besos riolers ?*

*Si fóreu pas la dama, dissortada,
que es maridà als divuit i sense amor
—vós, que dueu acerba la mirada
com l'amarga escomesa del dolor—*

*aquella que amà les violetes
—en duia també un pom tot esbullat—
i que plorà en ses oracions secretes
la pia remembrança d'un amat ?*

*O sôu aquella nina somniosa
que Schumann féu plorar al violí
o aquella delicada consirosa
que aneu a llegir versos al jardí ?*

*Mes, no... la dolça dona inconeguda,
que a vós us riu la vida de ciutat,
vós qui serveu dintre una boca muda
la clara dita d'un secret rosat,*

*i així haveu sofert l'escapolida
d'una lleugera espurna de somris
i de l'avar capell—que us té junyida
la cabellera—el vol d'un ris,*

*i per això deveu éssé' apel'lada
Ifigènia o un altre nom bonic
i dueu tricot de llana esborrimada
i ensenyeu mitja mà del vostre pit,*

*i dueu un collaret que flaira
com enfilall de besos esvaïts
i aqueix llibret que si l'estimeu gaire
rapissarà el dormir de vostres nits.*

*Mes... oh parleu ! la dolça inconeguda,
la de l'ull blau que seu al meu costat,
—vós que serveu dintre una boca muda
la clara dita d'un secret rosat —
quina delícia sôu, inconeguda
dintre l'ignota vida de ciutat ?*

JOSEP CARNER I RIBALTA.

Els Ex-libris d'En Modest de Casademunt

L' exposició d'Ex-libris d'En Modest de Casademunt instal·lada en el saló-biblioteca de l'Acadèmia Catòlica, s'ha vist extraordinàriament visitada, havent sigut objecte de merescuts elogis.

Nostre apreciat amic En Miquel Carerras, a l'ocupar-se d'aquesta exposició, diu:

«El mot llatí «ex-libris» es tradueix amb la frase catalana «segell de llibres», més evocadora, i per ella una definició.

L'ex-libris sembla, de cop, un luxe inútil propi de gent vana que estima els llibres per la grandària, làmines i daurats, tenint-los com a simples ornaments, o de bibliòfils passionals fetitxistes. I res tan lògic, tan espontani de la naturalesa humana.

Un llibre és una cosa amable; l'experiència ho ensenya i ho diuen les frases proverbials, curtes i gràfiques, i per aquest amor ens unim a ell espiritualment, el sabem dintre nostra zona d'influència: és, en resum, una part integrant de nostre jo com s'ha escrit i amb veritat. Aquesta relació amagada la volem fer ex-

plicita obeïnt, sense deliberar, a un instint: el d'expressió pel qual s'enriqueix el llenguatge. Aleshores tracem damunt les planes un rètol, una dita o nom que és el lligam vistent, l'anella material de la cadena, el signe de l'estat anímic. I guiats per un sentiment d'harmonia volem apassionar la bellesa de l'inscripció amb la magnificència de l'obra o amb son preu subjectiu, el que nosaltres li donem. Per a això cerquem l'ajuda de les arts i essent la més apta el dibuix, neix l'ex-libris.

En els llibres d'ara, d'el·laboració mecànica, és una de les poques coses manuals, que donguin esplai al talent de l'artista; és el germà de les miniatures, inicials barroques i arabescos dels codis medievals: un atavisme interessant i branca notable en el gènere donatiu.

N'hi ha de personals que es refereixen a l'individu, a una seva idea o aspiració dominant i aquests vénen directament de l'origen psicològic exposat: són una plasmació ampla i forta de la unitat

entre els dos éssers; els ex-libris de bo de bo.

Altres n'hi ha d'objectius que tenen un caràcter ornamental, i no aquella puresa dels interiors.

Aquestes reflexions produeixen els ex-libris d'En Modest de Casademunt, instal·lats en la Biblioteca de l'Acadèmia Catòlica que s'honra contribuint així a la depuració del gust del públic.

Amb els dibuixos a la ploma del tanyany degut s'hi veuen les ampliacions. La factura és bona, llevat d'algunes errades; però s'ha de considerar més essencial l'idea que es mou a dins l'obra, sa oportunitat i elevació; i la forma en què el pensament s'ha materialitzat, ha pres cos. Vet-aquí, el treball pròpiament artístic degut a l'imaginació, com la factura ho

és a la destresa corporal.

Des d'aquest punt de vista cal jutjar. I així quasi tots són remarcables. Senyalarem entre els millors, el del senyor Wennberg, mostra d'una poderosa imaginació esquemàtica; el del senyor Oliver que evoca les notes suaus i tranquil·les de l'elegia de Tibul sobre la guerra; el del senyor Argemí, de regust anecdòtic; el del senyor Giralt; el de Manuel Prats, que sembla inspirat en la coneguda sentència horaciana; el de Pere Estasen, molt enginyós i d'un pregon i delicat sentiment, etc.

Els ex-libris d'En Casademunt reuneixen, doncs, grans qualitats una mica entelades pel defecte esmentat. Quan l'hagi vençut, arribarà a la perfecció i mestria en aquest gènere, on avui ja sobressurt.

CONTES DE LA
VORA DEL FOC

EL PARE BARBA DE CÒRNUM

III I DARRER.

El meu oncle, rector d'una parròquia forana d'allà d'enllà de totes aquestes muntanyes que enfront dels nostres ulls retallen l'horitzó—digué l'àvia—me l'havia contada una vesprada quan, després de resat el sant rosari, la Munda, la seva majordona, desava atrafegada els atuells de la cuina.

—I de debò ara no la recordeu, padrina?

—Sí que la recordo una mica, mica.

—I també és una lletania estranya?

—És... com t'ho diré jo? És com si diguéssim l'*intròit*, el començament, del dia dedicat al Senyor. Lo que aquella contalla significa és lo bo que omplia a bastament el seu cor bondadós de sacer-

dot de Crist. Tu no ho entens gaire tot això, que ets molt noi encara.

—Sí, padrineta, sí que ho entenc.

—No, si ja ho sé que no.

—La germaneta no que no ho sap mai bé lo que voleu dir moltes vegades, però jo, si ja soc un home; mireu...

I el xicot s'aixecava dessobre les puntes dels peus fent com qui acarícia manyagament un d'aquells bigotassos que abans es veien tan refilats i punxaguts, com puntes de sabres desafiant els ulls; iniciava amb una canya que tenia en l'altra mà un moviment de molinet i es quedava pal-plantat.

La padrina, que era bona, bona com el pa del dia, ja no resistia els aires de fatxenda del nét i capitulava rient-se de l'acudit:

—Vina, seu—li deia—que jo no sé com ets que tota me guanyes, i si no sapigués què dir-te, jo pla hauria d'inventar-ho per a què no fossis tan tretze.

—És que ja ho sabeu que m'agraden aquestes coses. Jo les conto després als nois d'estudi i riem d'allò més, que ells no saben dir-ho com jo, i del seu significat no n'entenen un borrall. A veure, doncs, si m'explica, padrineta, això que diu que deia el seu oncle rector esplicant lo que ell feia al començar el dia.

—Doncs, ja ho recordo bé ara. Deia que el *Pare Barba de Còrnum*...

—El Pare... què?

—*Barba de Còrnum*, el dematí, molt dematí, quan en el cel encara hi parpallejaven les darreres estrelles amb què la nit encatifa el camí per on ha d'entrar el nou dia, *desperta a En Lluís Migmort*, allavors—deia—*En Lluís Migmort s'aixeca*...

—Si que ho era poc de mort l'...

—...*toca el batejat sens-ànima, el batejat sens-ànima desperta el Prefecte general, el Prefecte general s'aixeca, agafa la seva muller, se la posa sota el braç*...

—Quina força l'...

—...*entra al ventre de sa Mare i no en surt fins que s'ha menjat son Pare*.

—Jesús, Maria, Josep... padrina!

—Si tot això tu vas veure-ho fer l'any passat! No ho recordes?

—No que no ho recordo, ni ho he entès pas gens.

—L'any passat, a l'estiu. Fés memòria.

Ves si quan anaves a ajudar la Missa al senyor Rector de Riells del Fai no ho feia tot això Mossèn Josep. El gall, que és el *Pare Barba de Còrnum*, despertava a En Ventura, l'escolà major qui era mig mort al catre, es vestia amb quatre salts i apa, apa, altres quatre estiragassades a la corda prima de la campana grossa — ja ho saps que les campanes encara que no tinguin ànima es batejen amb padrins i tot — i tocava l'Ave-Maria del matí quan tot just clarejava. El toc d'oració despertava a Mossèn Josep, que era el *Prefecte general* de la seva Parròquia, agafava després el missal, que és la seva muller i se n'entrava en el *ventre de sa Mare* — seva i nostra — que trobava fosca, fosca com una gola de llop, llevat d'un espurnic tot tremolenc de la llàntia del Santíssim. I després, ja ho saps, no en sortia pas més fins que havia combregat, fins que s'havia menjat el seu Pare que és Jesús en el Sagrament de la Eucaristia.

—Séu i nostre també, oi, padrineta?

—Es clar, nostre i de tots.

—I digueu-me, per què es diuen així aquestes coses?

—S'hi diuen... s'hi diuen, s'hi deien, fill meu. Perquè ho sàpigues d'ara per sempre, jo et diré que aquestes contalles populars eren abans recordades amb gran delectança i fruïció per la nostra senzilla i cristiana gent catalana, que com que ho era tant de senzilla i campetxana, d'historietes de l'estil de les que t'he contades, en tenien un enfilall i les anaven vestint per a treure'n sempre ensenyances pràctiques i religioses. Dites d'aquesta manera cridaven l'atenció i es recordaven trasmetent-se de generació en generació, i com una cosa viva que eren, resistien tots els vituperis i totes les sotragades dels temps. Estima-les, fill meu, aquestes coses, estimales, perquè respiren la suau sentor de Catalunya; estima-les i no les oblidis, que si els enlletrats d'avui no hi troben molt suc, dec significar-te que, quant menys, tenen l'encís de l'ingenuïtat que les caracteritza. Són vehicle per a predicar-hi petites coses que no aparten gens de Déu, al revés d'altres que, quan seràs més gran, trobaràs que s'escriuen i es llegeixen.

s. SABATER OLIVER.

BIBLIOGRAFIA

MARGOT, novel·la d'Alfred de Musset.

Indubtablement una de les millors obres publicades per la meritíssima Editorial Catalana, és la novel·la de l'altíssim poeta francès Alfred de Musset. Hom al llegir «Margot» viu una vida real a l'ensem que és una visió espiritualista d'una ànima enamorada que sofreix les peripècies d'un amor aristòcrata contra el seu, senzill i camperol, i que, per un atzar, es troba dintre una vetusta hisenda, al costat de son indiferent estimat.

I Musset crea la perfecta protagonista dintre un ambient implacable, de realisme i d'impressionisme, i en un moment feliç l'anomena Margot. I s'escorre la narració amb una suavitat meravellosa, amb un interès viu força marcat, però no entrebancant-se mai en l'oració fàcil i esplèndida de la novel·la, arribant al final d'una faisó especialíssima de tècnica ben justa que deixa satisfet al lector més exigent.

A Margarida li ha fracassat el primer amor, essent substituït per la generositat d'un altre, expontani i conscient, de son jove salvador. En aquí s'hi troben unes ratlles o puerils o bé, potser, un xic innocents. Aquest poc de mal efecte és esborrat ràpidament per la sobrietat en què és presentada una figura se-

cundària, hom somriu per una causa, i té el cor encongit per l'altra. Es l'únic moment—quan Margot queda exhaurida de son intent de suïcidi aquàtic— que el lector se sent punyit seriosament, puix està escrit amb tanta naturalitat que la solució favorable no s'endavina pas.

A la personalitat de l'autor transcrivim unes ratlles glorioses d'Albaflor, que diu: «Sembla que Musset hagi trobat el secret de la parla natural del seu cor; la seva sortosa i exquisida simplicitat que és, fet i fet, un model d'artística depuració i té aires d'absoluta espontaneïtat. La juvenesa de la prosa de Musset no està ni lleugerament patinada. I el psicologisme de la literatura novel·listica, fèrtil llegat del segle XVIII al XIX, té, entre les seves millors pàgines l'anàlisi de l'amor impossible de Margot...»

A aquesta exemplaritat hi ve a posta aquelles paraules sortoses de Mestre A. Rectilé: «L'amor no es prova pas amb constància (car aquesta neix folla també de l'absurde), ni amb generós luxe, ni amb fastuositat exagerada, ni amb desesperat exagerat i pueril; l'amor es prova amb amor».

Això digué el mestre a l'hora del crepuscle, mentres contemplàvem la magnificència d'una muntanya que tot justament aquell dia m'atreia extraordinàriament.

ESTEVE SERRA.

Cap d'estudi gravat al boix per J. Bassa Ribera.